

Notat til Utdanning- og forskningskomiteen.

Fra Nelfo, en landsforening i NHO

Skriftlig innspill i forbindelse med behandling av statsbudsjettet 2021.

Positivt hovedinntrykk

Nelfo er generelt fornøyd med regjeringens forslag til statsbudsjett. Nelfo ser frem til å se resultatet av utredningen om nasjonalt lærlingetorg som Kompetanse Norge og Utdanningsdirektoratet skal utrede på vegne av Kunnskapsdepartementet. Nelfo er også fornøyd med at regjeringen foreslår å videreføre økningen i lærlingtilskuddet også våren 2021. Nelfo minner om at en langt viktigere garanti for flere læreplasser innenfor elektrobransjen, enn en midlertidig økning i lærlingtilskuddet, er at regjeringen bidrar til jobbskaping og sysselsetting for å dempe bortfall av arbeidsoppdrag og konjunktursvingninger.

Regjeringens forslag om midlar for å legge til rette for eit utvida tilbod om Vg3 i skule for elevar som ikkje får læreplass, Fagbrev som elev

Departementet foreslår 150 mill. kroner til eit nytt tilskot til fylkeskommunane for at tilbodet til dei som ikkje får læreplass (Vg3 i skule) skal bli utvida og forsterka. Konsekvensane av covid-19-pandemien vil truleg gjere denne utfordringa større. Departementet vil derfor forsterke og utvide tilbodet til dei som ikkje får læreplass. Departementet foreslår 150 mill. kroner til eit tilskot til fylkeskommunane som skal legge tilrette for eit utvida tilbod om Vg3 i skule for elevar som ikkje får læreplass. Departementet foreslår å kalle tilbodet **Fagbrev som elev**. Departementet vil utforme tilbodet i dialog med Samarbeidsrådet for fag- og yrkesopplæring og fylkeskommunane innanfor ramma av målet om eit tilbod som er likeverdig med ein læreplass.

Vg3 i skole er ikke en ny ordning, men en nødløsning for de som har søkt men ikke fått læreplass.

Nelfo mener at Vg3 i skole fortsatt skal være en nødløsning for å fange opp konjunktursvingninger og kriser som Covid-19-pandemien. Dette er svingninger og utfordringer som få eller ingen kan spå om i forkant, men vil alltid kunne forekomme. Forskning¹ viser at det i et «normalår» er elever med svake karakterer (< 3 i karakter/snitt) og høyt fravær (> 10 dg) som oftest får tilbud om Vg3 i skole. Mange bedrifter vil vurdere disse elevene som ikke egnet til læreplass. Regjeringen vil i sitt forslag styrke tilbudet for elever som allerede har svake forutsetninger for å få læreplass. Forskning viser at mange av disse elevene takker nei til Vg3 i skole fordi de ikke er motivert for et nytt skoleår og står dermed i fare for å falle ut av Vgs utdanning. Det kan synes som om Regjeringen med dette forslaget spesielt vil tilrettelegge for disse (teori trette) eleven til å ta et *fagbrev som elev* for å raskere kunne kvittere ut disse av videregående skole samtidig som *fagbrev i som elev* skal være likeverdig med fag- og svennebrev som blir tatt etter ordinære læretid i bedrift.

Nelfo mener det ikke er mulig i skolesituasjon å skape en læringsarena som ligner på læringsarenaen i bedrift uten at det vil gå på bekostning av lærlingeordningen vi har i dag. Det er også en fare for at fag- og svennebrevets status og egenverdi svekkes. Nelfo mener elever, som bedriftene vurderer som ikke er egnet for læreplass, er et langt mer sammensatt problem enn å gi de mulighet for å ta et *fagbrev som elev*. Det må derfor settes inn i en større kontekst og krever helt andre virkemidler eller kvalifiseringstiltak, gjerne langt tidligere i skoleløpet enn på Vg3 nivå.

Med regjeringens forslag om den nye ordningen *fagbrev som elev* er Nelfo redd for at Vg3 i skole beveger seg fra dagens nødløsning til en ny permanent ordning hvor langt flere elever fullfører sin yrkesfagutdanning i skolen. Nelfo frykter dermed en økende andel av fag- og svennebrev som tas i skole og med det en svekkelse av fag- og svennebrevets status og egenverdi. Dette vil heller ikke gi

¹ *Fafo sluttrapport 2015 «godt, men ikke for godt»*

NIFU Eifred Markussen «utdanning lønner seg» Rapport 1/2014

våre medlemsbedrifter den kompetansen de trenger fordi skolene ikke vil kunne gi et likeverdig fag- og svennebrev. Vi mener styrken med to år i skole og læretid i bedrift, i den norske lærlingeordningen, gir den beste og mest kvalifiserte fagarbeideren. Skolen vil heller ikke kunne gi allsidig opplæring på forskjellige prosjekt og arbeidsoppdrag sammenlignet med godkjente lærebedrifter. Dette gjelder særlig kunderelasjoner, samarbeid med andre faggrupper, anleggssikkerhet, personsikkerhet og elsikkerhet i felt for å nevne noen eksempler

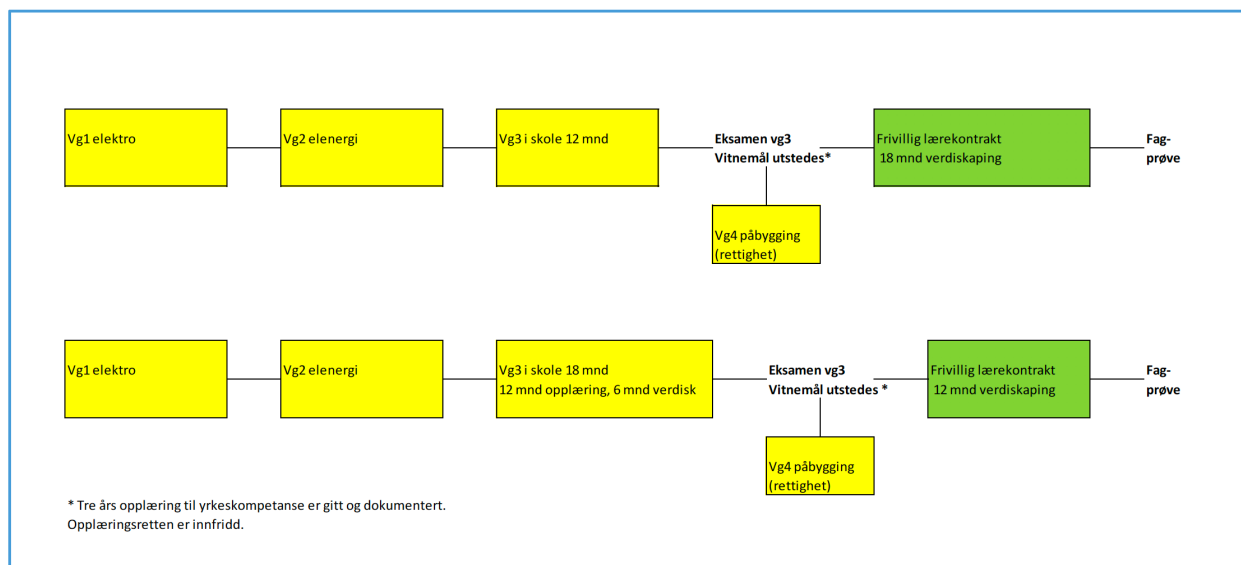
Elvene vil bli mindre attraktive på arbeidsmarkedet fordi det ikke går an å gjenskape læresituasjonen elevene har ute i bedriftene på skolebenken. Det betyr igjen at regjeringens forslag i realiteten er en utsettelse for de elevene som tar *fagbrev i skole* fordi de fortsatt vil ha store vanskeligheter, selv med fag-svennebrev, å komme inn i arbeidsmarkedet fordi arbeidslivet ikke fullt ut anerkjenner *fagbrev i skole*. Dette er blant annet tariffestet i bygnæringen (Fob) og elektronæringen (Lok)

En annen ulempe er at en enda større elevgruppe kan velge en raskere vei inn mot enkelte høyere yrkesfaglig utdanninger eller yrkesfaglærerutdanningen hvor fag- og svennebrev er et kriterium for opptak. Nelfo ser dette som en lite ønskelig utvikling da vi mener at alle yrkesfaglærere bør ha tatt fag-svennebrev etter ordinær læretid (praksis) i bedrift.

Regjeringens forslag kan på sikt true den norske lærlingordningen

Nelfo frykter for at tilbudet over tid kan føre til at flere virksomheter avventer med å ta inn lærlinger. Vi er også bekymret for at dette kan føre til at flere bedrifter velger å ikke bli lærebedrift da de heller kan/vil ansette ferdig utdannede fagarbeidere fra skolen finansiert av det offentlige uten at bedriften har bidratt i opplæringen. Nelfo er redd for at en slik utvikling på sikt kan true hele den norske lærlingeordningen.

Nelfo vil derfor fremme et eget forslag om bruk av 150 mill. kroner til fylkeskommunene for tilpassing av Vg3 i skole som vi tror vil fungere, uten å svekke fag- og svennebrevets status og egenverdi, og som sikrer den norske lærlingordningen, se figur under, eksempel fra utdanningsprogram Elektro og datateknologi.

Eleven som går Vg3 i skole, i denne modellen, får ikke anledning å ta fag- og svennebrev uten praksis eller læretid i bedrift. Imidlertid skal elevene sikres rettighet til Vg4 påbygg og rett til lære plass etter Vg3 i skole tillegg til kompetansebevis/vitnemål. Rett til lære plass kan benyttes frem til fylte 24 år (ungdomsretten)

Nelfo er en landsforening i NHO. Våre rundt 1700 medlemsbedrifter har om lag 30 000 ansatte og over 4 000 løpende lærekontrakter. Våre medlemmer leverer tekniske installasjoner og entrepriser til private og offentlige kunder, til sektorer som bygg, energiproduksjon og -nett, ekomnett, samferdsel, offshore, verft og industri. Kontakt: Svein Harald Larsen, Fagsjef utdanning Nelfo | telefon 415 18 734 | epost Svein.larsen@nelfo.no